

29. GRAMMATICA : Het lijdend voorwerp en het meewerkend voorwerp ; de voorwerpsvoornaamwoorden [les pronoms complément d'objet direct (cod) et complément d'objet indirect (coi)]

Zoals reeds gezegd hebben voornaamwoorden als voornaamste taak om vervelende herhalingen in zinnen te vermijden.

De voornaamwoorden in onderwerpspositie (*les pronoms sujets*) ken je ondertussen al goed : *je, tu, il,...* Je weet dat deze steeds bij een werkwoord staan en dat je je uitgang van je werkwoord aanpast aan dit voornaamwoord : *je chante* maar *tu chantes*.

Voornaamwoorden kunnen echter ook in andere zinsfuncties verschijnen en dan nemen ze een andere vorm aan. De twee functies die we hier zullen bespreken zijn : het complément d'objet direct (afgekort tot *cod*) en het complément d'objet indirect (afgekort tot *coi*). In het Nederlands worden beide functies respectievelijk *lijdend voorwerp* en *meewerkend voorwerp* genoemd.

Het is misschien het beste om ons niet vast te pinnen op een definitie van beide functies maar om eerder enkele eenvoudige tests toe te passen zodat we deze *cod*'s en *coi*'s makkelijk kunnen terugvinden in een Franse zin :

Hoe vind ik het *cod* in een zin terug ?

- Je stelt de vraag ***sujet + verbe + 'qui' / 'quoi'*** en het antwoord daarop (als er een is) zal het *cod* opleveren .
- Enkele voorbeelden :
 - *Marie frappe son chien.* - > *Marie frappe quoi ?* → *Son chien* [***cod!***]
--- > *sujet = Marie, verbe = frappe, quoi => Marie frappe quoi ?*
--- > antwoord : « son chien », dat is dus het *cod*
 - *Marie épouse Luc.* - > *Marie épouse qui ?* → *Luc* [***cod***]
---- > Zelfde principe
 - *Marcus regarde Les filles* - > *Marcus regarde qui ?* → *Les filles* [***cod!***]
---- > zelfde principe

Hoe vind ik het *coi* in een zin terug ?

- Je stelt de vraag ***sujet + verbe + 'à qui'***¹ en het antwoord daarop (als er een is) zal het *coi* opleveren .

Enkele voorbeelden :

- Marie parle à son mari.* - > *Marie parle à qui ?* → *à son mari* [***coi!***]
- Marie donne un cadeau à Luc.* - > *Marie donne un cadeau à qui ?* → *à Luc* [***coi***]

¹. Een *coi* is, in tegenstelling tot een *cod*, bijna altijd een persoon. Vandaar dat de vraag zich beperkt tot « à qui ».

Nu we het cod/coi kunnen terugvinden in de zin rest er ons nog te achterhalen hoe die voornaamwoorden eruitzien. Je vindt hieronder een overzicht van *Les pronoms cod* en *Les pronoms coi* :

Pronoms cod	Pronoms coi
<u>[regarder qn]</u>	<u>[parler à qn]</u>
Il me regarde.	Il me parle.
Il te regarde.	Il te parle.
Il la ^{1 3} le ^{2 3} regarde .	Il lui ³ parle.
Il nous regarde.	Il nous parle.
Il vous regarde .	Il vous parle.
Il les regarde.	Il leur parle.
1 Il LE regarde = hij ziet HEM 2. Il LA regarde. = hij ziet HAAR. 3. Als le/la voor een werkwoord staan dat met een klinker begint, dan gebruiken we verplicht de vorm l' : → Il aime Marie wordt IL l' aime en niet ~~il la aime~~. Dezelfde opmerking geldt voor me en te : elle m'aime / elle t'aime	3. Het coi in de 3e persoon enkelvoud maakt geen onderscheid tussen mannelijk en vrouwelijk. <i>Il lui parle</i> kan je dus vertalen op 2 manieren : -Hij spreekt HEM. -Hij spreekt HAAR. De context zal moeten aantonen welke vertaling de juiste is.

*** Enkele opmerkingen :**

- (1) Een *cod* is in feite een woordgroep met een zelfstandig naamwoord (bv. *Une femme âgée, un policier agressif, trois élèves turbulents, un prof surmené*) die **zonder voorzetsel** onmiddellijk na een werkwoord komt :

→ il rencontre une femme âgée.

→ Le commissaire interroge le policier agressif

→ Le prof réprimande trois élèves turbulents.

- (2) De *cod's* die echter beginnen met een woord dat een hoeveelheid uitdrukt (of begint met *de*) vervang je nooit door een voornaamwoord *le, la, les* maar daarvoor gebruik je *en* :

→ Il achète **DU beurre** → Il **en** achète. [en niet ~~*il le achète*~~.]
|_>cod (dat begint met article partitif : hoeveelheid!)

→ Il frappe **UN chien** → Il **en** frappe **un**. [en niet ~~*il le frappe*~~.]
|_>cod (dat begint met article indéfini: hoeveelheid!)

→ Il boit **trop de bière** → Il **en** boit **trop**. [en niet ~~*il le boit*~~]
|_>cod (dat begint met bijwoord van hoeveelheid!)

(3) De coi's vind je meestal terug bij werkwoorden van *zeggen* of *geven* :

> (zeggen) : *dire/demander/confier/raconter/avouer... un secret à un ami/*

> (zeggen) *répondre/téléphoner/parler... à un ami*

> (geven) : *offrir/donner/envoyer/laisser... un cadeau à un ami*

(4) Opgelet : bij de volgende werkwoorden zijn de onderlijnde gedeelten **geen coi en deze gedeelten mag je dus NIET vervangen door een voornaamwoord van hierboven**. De enige geldige vervanging is met een *beklemtoond voornaamwoord* (*pronom tonique* : *moi, toi, lui, elle, nous, vous, eux, elles*) : *penser à quelqu'un / s'intéresser à quelqu'un / s'adresser à quelqu'un / faire attention à quelqu'un / songer à quelqu'un*

→ *Je pense à mon oncle* → *je pense à lui* [niet je lui pense.]

→ *Je fais attention à mes enfants.* → *je fais attention à eux*

→ *Je m'adresse à la prof* → *je m'adresse à elle.*

(5) Ter herinnering : à + chose vervang je **bijna** altijd door het voornaamwoord *y* :

→ *Je pense à ma nouvelle voiture : J'y pense.*

(6) Zoals je al hebt gemerkt kunnen sommige werkwoorden **beide** functies bij zich hebben :

- *Elle raconte son secret à ses parents.*
|_>cod...../_>coi

(7) We plaatsen de pronoms *cod, coi, en, y* steeds voor het veranderlijke gedeelte van het werkwoord. Indien er nog een infinitief volgt op het vervoegde werkwoord dan plaats je je voornaamwoord daarvoor :

- *Elle La veut.*

- *Il nous regarde.*

- *Il veut Les inviter.*

- *Je vais La manger*

- *Il nous a vus.*

En nu kunnen we eindelijk vervelende herhalingen uit onze teksten halen . Bekijk onderstaand voorbeeld eens goed :

Verhaal zonder gebruik van persoonlijke voornaamwoorden voor *la femme sud-africaine* :

Une femme sud-africaine_{sujet} a été transportée à la morgue¹ par erreur. Un employé qui venait vérifier le corps, a retrouvé la femme sud-africaine_{cod} vivante dans le réfrigérateur de la morgue de Carletonville, près de Johannesburg, en Afrique du Sud. On y avait amené cette femme sud-africaine_{cod} après qu'on avait déclaré la femme sud-africaine_{cod} morte à la suite d'un accident de la route. Quand l'employé a découvert que la femme sud-africaine_{sujet} était en vie, elle a immédiatement demandé à la femme sud-africaine_{coi} si la femme sud-africaine_{sujet} avait pris des drogues.

Verhaal met gebruik van persoonlijke voornaamwoorden voor *la femme sud-africaine*

Une femme sud-africaine_{sujet} a été transportée à la morgue¹ par erreur. Un employé qui venait vérifier le corps, l'_{cod} a retrouvée vivante dans le réfrigérateur de la morgue de Carletonville, près de Johannesburg, en Afrique du Sud. On l'_{cod} y avait amenée après qu'on l'_{cod} avait déclarée morte à la suite d'un accident de la route. Quand l'employé a découvert qu'elle_{sujet} était en vie, il lui_{coi} a demandé si elle_{sujet} avait pris des drogues.

Na het lezen van beide teksten begrijp je ongetwijfeld het nut van voornaamwoorden en zie je ook dat deze voornaamwoorden verschillende 'vormen' aannemen al naargelang de functie die ze in de zin hebben : *la femme sud-africaine* wordt vervangen in bovenstaande tekst door de voornaamwoorden *elle* (sujet), *l'* (cod) en *lui* (coi).